термінології та народних найменувань хвороб в українській мові: Автореф. дис. … канд. філол. наук. – Харків, 1994. – 24 с.
17. *Сидорова Н.Ю.* Коммуникативное поведение неравностатусных субьектов медицинского дискурса (на материале немецкого языка) : Автореф. дис. … канд. филол. наук. Волгоград, 2008. – 20 с.
18. *Струганець Л.В.* Культура української мови і мовна особистість учителя: Автореф. … канд. філол. наук. – К.: 1996. – 22 с.
19. *Юкало В.Я.* Мовні стереотипи в комунікаціях лікаря: Автореф. дис. … канд. філол. наук. – К., 2003. – 24 с.
20. *Ясько Б.А.* Психологин личности и труда врача: Курс лекций. Ростов на Дону, 2005. – 304 с.
21. *Freemon B., Negrete Vida F., Davis, Milton D., Korsh Barbara M,* Gaps in Doctor-Patient Communication: Doctor-Patient Interaction Analysis // Pediatric Research.Vol.7.№.5. 1971. P. 298 – 312.
22. *Halliday M.A.* Language as Social Semiotic: The Social Interpretation of Language and Meaning. – London: Arnold, 1978. – 256 p.
23. *Hein N., Wodak R.* Medical interviews in internal medicine // Text 7. 1987.
24. *Labov W.* Sociolinguistic Patterns. – Philadelphia: Univ. Of Pennsylvania Press, 1972. – 344 p.

АНОТАЦІЯ

Литвиненко Н. Дослідження медичного дискурсу у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві

У статті презентовано огляд наукової літератури, присвяченої вивченню медичного дискурсу в сучасній лінгвістичній науці. Проаналізовано актуальність окремих аспектів дослідження зазначеної проблеми, їх перспективність та значущість.

SUMMARY

Litvinenko N. Research of medical diskursu is in domestic and foreign linguistics

The review of scientific literature, devoted the study of medical diskursu in modern linguistic science is presented in the article. Actuality of separate aspects of research of the noted problem, their perspective and meaningfulness, is analysed.

Педагогіка

Лариса КОЛОДІНА,
канд. філол. наук

ДО ПИТАННЯ ПРО ІННОВАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ГУМАНІТАРНИХ КУРСІВ
(на прикладі дисципліни "Українська мова за професійним спрямуванням")

Сучасні умови життя, а саме – процес глобальної комп'ютеризації, диктують абсолютно новий підхід й у викладацькій сфері. Так, здобуч знань сьогодення – це динамічна особистість з широким спектром інтересів та уподобань, тому завдання викладача – подолати узвичаїну "зону комфорту" (конспекти, реферати, доповіді) і креативно відреагувати на прагнення молоді до знань.

Методика і підхід до проведення кожного заняття (як лекційного, так і семінарського) повинна бути непередбачувана і неповторювана. Тільки за умови тримання руки на пульсі оригінальності відтворення власних знань з'являється надія викликати у студента бажання не тільки відвідувати заняття, а й готуватися до обговорення поставлених під час його проведення питань.

Античні мудреці стверджували, що зацікавлення будь-чим (у тому числі й наукою), починається зі здивування. Саме такий стан психіки й повинен бути домінуючим для встановлення міцного інтелектуального контакту з аудиторією.

© Л. КОЛОДІНА, 2009

У нашій статті пропонується один із інноваційних способів проведення лекцій для студентів нефілологічних спеціальностей з нормативного курсу "*Українська мова за професійним спрямуванням"* з подальшим опрацюванням та перевіркою висвітленого матеріалу. Не відхиляючись від мети – ЗДИВУВАТИ – ми пропонуємо лекційну тему "*Стилі сучасної української літературної мови"* представити у слайдах і, синхронно з їх появою, подавати відповідний коментар (який, студент може або занотовувати, або просто сприймати). Слайд-шоу розроблене на базі програми Power Point, що є складовою стандартного пакету Microsoft Office. Інформація демонструється з використанням комп'ютерного і проекційного обладнання безпосередньо в лекційній аудиторії або на моніторах віддалених користувачів для реалізації програми дистанційного навчання або через систему відеоконференції.

Отже, після вступного слова та актуалізації опорних знань про поняття стилю з витлумаченням етимології лексеми та її семантичного навантаження у різні часи, варто зауважити, що на вичленовування в мовленні певних стилів впливають саме функції мови [1; 6]. Так, призначення розмовного – спілкування, публіцистичного – дієвий вплив на читачів або слухачів, офіційно-ділового – інформаційний вплив тощо.

Для наочного сприйняття демонструється **Слайд 1**

Усі складові елементи слайду (напр., "*Сучасна українська літературна мова", "Усне мовлення", "Писемне мовлення", "Функціональні стилі"* і т. д.) з'являються відповідно до логічного коментаря викладача, концентруючи увагу слухачів на кожному етапі їх появи. Підкреслимо, що в історії розвитку української мови стилі формувалися поступово, "за потребою обслуговування" певної сфери діяльності людини за допомогою мови [1; 6]. Отже, безперечним є факт визнання соціальної природи стилів, оскільки правильне їх використання стає невід'ємною ознакою сучасної людини, яка більшу частину свого життя проводить у професійно-діловому оточенні. Варто зауважити, що усі стилі, крім розмовного, побутують здебільшого у сфері книжного (тобто писемного) спілкування. Детальний аналіз особливостей кожного стилю, основні характеристики мовних засобів, підстилів тощо розглядатимуться окремо у кожному із слайдів відповідно до хронології їх виникнення і поширення.

Слайд 2

Розмовний стиль є найдавнішим. І, оскільки комунікація тут здійснюється шляхом безпосереднього діалогу, то головною метою мовця є встановлення психологічного контакту зі співрозмовником, без чого процес спілкування – неможливий. Коментуючи елемент "*Позамовні засоби",* звертаємо увагу студентів на випадки фонетичної неоднорідності у вимові слів (просторіччя, діалекти, діалектизми тощо). Це не завжди відповідає літературній нормі, але припустимо для цього стилю.

Слайд 3

Стиль художньої літератури відрізняється від усіх інших стилів передусім тим, що може містити елементи будь-якого стилю, а також діалектизми, жаргонізми тощо, якщо це вмотивоване потребами мистецького зображення дійсності [3; 15]. Його призначення, насамперед, естетичне, а саме: різноманітними мовними засобами виразити художнє бачення світу і тим самим відобразити все багатство національної мови. Використання найрізноманітніших мовних засобів у художньому стилі зумовлене його метою – образно відтворювати дійсність, тобто змальовувати життя через символи, втілені в слові. Цей стиль формує загальнолюдські й національно свідомі естетичні, культурні та психологічні смаки людини і нації в цілому. Саме через творчу індивідуальність автора, його світосприйняття, ставлення до навколишньої дійсності й оцінку її, ми відчуваємо евфонічні можливості мови, її ритмомелодику. Але використовуючи низку специфічних авторських художніх засобів (лексичних, фразеологічних, синтаксичних) майстер слова повинен все ж таки орієнтуватися на літературну норму.

Слайд 4

Публіцистичний стиль реалізує інформативну та волюнтативну функції мови. Він використовується, насамперед, у засобах масової інформації (див. елемент "*Сфера спілкування")*. Цей стиль існує для спілкування з публікою, але співрозмовник тут – дещо абстрактна постать. Слід підкреслити, що мета стилю не тільки інформувати громадськість з тієї чи іншої проблеми (див. елемент "*Мета висловлювання")*, а й спонукати до активної дії й прийняття рішень. Цьому має сприяти відповідний підбір мовних засобів, фактів, інформації, які змусили читача, слухача або глядача діяти так, а не інакше (див. елемент "*Основні ознаки і мовні засоби")*. На відміну від розмовного стилю, користуючись публіцистичним, варто акцентувати увагу на максимально нормативній вимові.

Слайд 5

Науковий стиль виконує передусім мислетворчу і номінативну функції мови. Це стиль наукових праць з різних галузей науки і техніки, виробничого й господарського життя, навчальної літератури, науково-популярних видань, наукових і технічних термінів. Головною метою є об'єктивний, зрозумілий, доказовий, точний і неупереджений виклад інформації, яка має впливати не на почуття, а на розум і свідомість читача. Загальновживані слова тут набувають узагальненого значення, оскільки називаючи предмет, говорячи про явище, автор наукового твору має на увазі не конкретний предмет чи явище, а клас предметів, низку явищ тощо.

Коментуючи елемент "*Основні ознаки і мовні засоби",* слід підкреслити ще одну з особливостей наукового стилю – відсутність особового займенника *я.* Натомість часто вживані вказівні займенники *цей, той, такий* та займенникові слова *даний, відомий, відповідний,* які забезпечують зв'язність логічного викладу думки [1; 11].

Слайд 6

Офіційно-діловий стиль почав формуватися з появою письма. Так, літописи й актові книги, відомі з часів існування Київської Русі, свідчать, що українська ділова мова розвивалася в XIV–XVI ст. [1; 14]. Матеріали, викладені в формі цього стилю, повинні задовільняти потреби писемного (рідше усного) спілкування в державному, суспільному, політичному, господарському житті, в ділових стосунках між установами та виробничій діяльності окремих членів суспільства. Головна мета того, хто складає документ – досягнення максимально позитивного результату при мінімальних мовних засобах [2; 40]. Найбільш повна зрозумілість, ясність й лаконічність документа є результатом поєднання авторського бачення питання з потребою надати йому об'єктивної форми. Орієнтуючись на зазначену мету, можна

виділити специфічні ознаки цього стилю, а саме: високий ступінь стандартизації мовних засобів, виразна логізація викладу, особлива термінологія тощо (див. елемент "*Основні ознаки і мовні засоби")*. Отже, уніфікованість ділових паперів та стереотипна організація їх текстів настільки важлива, що закріплена не лише мовною традицією, а й законом – державним стандартом.

Коментуючи відмінності у мовних засобах, що відрізняють один стиль від іншого, доречно навести ілюстративний матеріал (поетичний чи прозовий), акцентувати увагу на синтаксичних та граматичних нормах побудови словосполучень та речень, назвати найяскравіші стильові відмінності та запропонувати самостійно визначити приналежність наведеного контексту до певного стилю та аргументувати свій вибір. При цьому логічно використовувати інформацію, засвоєну з уже опрацьованих слайдів. Як один з варіантів завдань, винесених на самостійну роботу, пропонуємо студентам підібрати тексти різних стилів, вміти їх прокоментувати відповідно до слайдових елементів "*Основні ознаки", "Підстилі", "Жанри використання",* а також розглянути конфесійний, епістолярний та ораторський стилі, які повертаються із забуття у сучасне мовознавство [2; 33].

Таким чином, інноваційний підхід до викладу лекційного матеріалу (а саме: концентрація уваги на візуальному сприйнятті теми), помножений на ораторські здібності креативного викладача, покликаний активізувати мислення і скептика, і максималіста, поєднавши стан здивування з бажанням вчитися.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Ботвина Н.В.* Ділова українська мова. – К., 2001. – 280 с.
2. *Мозговий В.І.* Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс. Навч. посіб. – К., 2006. – 592 с.
3. *Пономарів О.Д.* Стилістика сучасної української літературної мови. – Тернопіль, 2000. – 248 с.

АНОТАЦІЯ

Колодіна Л. До питання про інновації у викладанні гуманітарних курсів (на прикладі дисципліни "Українська мова за професійним спрямуванням")

У статті пропонується подолати стереотипи класичного лекційного заняття шляхом опрацювання теми за допомогою наочності, а саме – слайдів, що відбивають найважливіші аспекти вивчення теми "Стилі сучасної української літературної мови". До деталей продуманий зміст складових елементів

демонстраційного матеріалу помножений на ораторські здібності викладача повинні забезпечити максимальний рівень зацікавленості та глибину отриманих знань.

SUMMARY

Kolodina L. To the question about innovations in teaching of humanistic courses (on the example of a course "The Ukrainian language for professional purposes").

This article deals with overcoming the stereotypes of classic lection studies by means of elaborating visual aids which reflect the most important aspects of studying the topic "The styles of Modern Ukrainian Literary Language". The details of the content elements are to be considered for demonstrating training materials multiplied by the oratorical abilities of a lecturer must provide the maximal level of interest and the depth of received knowledge.